

3. VORMIJOONISTAMINE

3.1. Vormijoonistamine 1. – 4. klassini

Vormijoonistamise õpetus toimub waldorfkoolis perioodõppe vormis. Vormijoonistamise õpetamine kuulub klassiõpetaja ülesannete hulka. Vormijoonistamine sisaldab elemente kirjakeelest, geomeetriast ja joonistamisest, õppeainena toetab ta mõtlemise, kujutlemise ja tahtetegevuse vaheliste seoste kujunemist.

Vormijoonistamise esmaseks ülesandeks on äratada lapses vormimeel. See on vajalik kirjutama ja lugema õppimiseks, hiljem võimaldab see mõista nii looduses kui ka inimese loodud asjades esinevaid vorme. Harjutatakse ruumis (kogu keha kaasav liikumine) ja tasapinnal (käeline tegevus) orienteerumist ja liikumist, see pakub eriti tuge võimalikele legasteenikutele. Joonistamisel kogetakse kvalitatiivset liikumiselementi: põhiharjutused sirgete ja kaarjate vormidega tuleb alguses kogu kehaga läbi teha (kõndimine, jooksmine, suured käsivarre- ja käeliigutused) ja vähehaaval joonistusteks rahuneda lasta. Selline harjutustee nõuab lapselt enda kontsentreeritud juhtimist valdkonnas, mis on talle omane - liikumises. Vormijoonistamise vormid on alguses tähenduseta – nad ei matki midagi välist. Joonistamisel õpib laps tajuma nende iseloomulikku erinevust: sirgjoone selge suund nõuab ja toetab kontsentratsiooni, mõttega juhitud tahet. Dünaamiline, ilma selge suunata kõverjoon võimaldab individuaalsemat ruumi, tahtetegevusega kaasneb tundeelamus. Kogemine tegevuse kaudu on esimese kolme kooliaasta üks põhimotiividest.

Vormijoonistamine on toetav vahend kirjutamaõppimiseks, selle eelvorm. Teisel-kolmandal kooliaastal lisanduvad põhiharjutustele nii sümmeetriaharjutused kui ka vaba kujundus etteantud vormielementidega. 5. klassis läheb vormijoonistamine üle vabakäegeomeetriaks (matemaatika), 6. klassis geomeetriaks.

Vormijoonistus nõuab suuri vabu pindu, teatud vormide puhul ruudukujulist paberit. Sellised ainevihikud võib õpetaja koostöös lapsevanematega ise valmistada.

3.2. Õppe-eesmärgid

- ruumiorientatsiooni saavutamine;
- geomeetriliste mõistete kujundamine;
- põhiliste tasandiliste kujundite ja nende elementide tundmaõppimine;
- tähekujude harjutamine erinevate vormiharjutuste läbi;

- kirjutamiseks vajaliku käeosavuse saavutamine;
- tahte koolitamine pideva harjutamise läbi.

1. klass

Õpetuse lähtekohad ja juhtmotiivid:

Käsitleda joont kui liikumisjälge. See esineb kahe polaarse võimalusena: sirg- ja kõverjoonena. Joonistamisel peab laps tajuma nende mõlemi iseloomulikku erinevust: sirgjoone selge suund nõuab ja toetab kontsentratsiooni, mõttega juhitud tahet. Dünaamiline, ilma selge suunata kõverjoon võimaldab individuaalset ruumi; tunne määrab tahet.

Õppesisu:

Joonistamise harjutamine eelneb kirjutamisele. Sirgete ja kõverate joonte vaheldumine erineval kujul ja suurusel võimaldab 1.klassis vähehaaval jõuda tähtsamate põhivormideni.

*harjutused sirge ja kaarega

Orienteerumine tasandil ja ruumis. Tutvumine erinevate geomeetriliste kujunditega, nende külgedega, tippude ja nurkadega.

* harjutused põik- ja püstsirgetega, diagonaalidega, nurkadega (nürinurk, teravnurk, täisnurk), tähevormidega, kolmnurga-, nelinurga kolmnurga, nelinurga, viisnurga ja kuusnurgaga.

* harjutused kumerate ja nõgusate kõverjoontega, lainevormid, ring, ellips, spiraalid, lemniskaadid jm.

2. klass

Õpetuse lähtekohad ja juhtmotiivid:

Vormijoonistamises — kui “pildipärase õppimise” (R. Steiner) ühes harus — tuleb tegeleda sisemise kaemusega nii, et mõtlemine võiks areneda ilma intellektuaalseks muutumata. Sellist sisemist vaadet saab arendada järgnevalt: lapsele antakse ainult pool sümmeetrilist vormi ja puuduva osa peab ta ise juurde otsima. Sealjuures peab laps olema sisemiselt ärgas ja etteantut tajuma “poolvalmina”. Eesmärgiks on niisiis ebatäiuslik kujutluses (ja loomulikult ka paberil) täiendada, täiuslikuks muuta.

Õppesisu

* harjutused vertikaalse keskteljega (võib olla ka kujutletav) peegeldatud ümarad ja nurgelised vormid Sirge ja kaare rütmiline vaheldumine. Dünaamilised vormid katkematu reana. Suletud vormide metamorfoos.

* jätkuna horisontaalse peegeldustasandiga vormimuundusharjutused: nurgelised sümmeetrilised vormid muutuvad ümarateks;

* harjutused diagonaalidega, hiljem kahe ristiasetseva sümmeetriateljega (vertikaal- horisontaal, diagonaali). Telgsümmeetria. Peegeldamine sirgest. Neliksümmeetria.

*Vormi tekkimine värvipinnast.

3. klass

Õpetuse lähtekohad ja juhtmotiivid:

Telgsümmeetriliste harjutuste jätkuna tehakse vabasid, “asümmeetrilisi sümmeetriaid”. See arendab lastes stiilitunnet, küsimus on ju vastavuste vabas leidmises. Need harjutused sobivad ka sisemise ruumikujutluse loomiseks, mis aitab kvalitatiivselt ette valmistada geomeetrilist joonistamist.

Õppesisu

Dünaamilised vormid katkematu reana. Seotud kirja eelharjutused. Sümmeetriaharjutused kahe ja enama teljega. Vertikaal- ja horisontaalpeegeldus. Etteantud pinna vaba kujundamine. Vormide harmoonia.

* sisevormile tuleb lisaks leida vastav välisvorm ja vastupidi. Lisaks muundumisharjutused: nurgelisele sisevormile leida lisaks ümar välisvorm (ja vastupidi).

* vormidega “tasakaaluharjutused”

* diferentseerimisharjutused ringis, kusjuures väline ringjoon on samuti ülesande osaks

Taotletavad õpitulemused

3. klassi õpilane:

o kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;

o oskab teksti ja joonistusi korrektselt paberile paigutada;

o oskab jälgida ja oma vihikusse joonistada õpetaja poolt tahvlile joonistatud vorme; oskab õpetaja poolt tehtud joonele või kujundile lisada peegelpildis joone või kujundi; tunneb põhilisi tasandilisi geomeetrilisi kujundeid ja oskab neid joonistada;

4. klass

Õpetuse lähtekohad ja juhtmotiivid:

Ruumikujutus kasvab edasi ja jõutakse eelnevalt harjutatu kokkuvõtmiseni kõrgemal tasemel. Joonte ristumine ja lõikumine nõuab tugevamat teadvustamist. See omakorda soodustab kontsentratsioonivõimet.

Õppesisu

Põimumine. Põimingud suletud vormina. Ornamendid ja põimmustrid.

* selle õppeaasta jutustav aines (Põhjamaade mütoloogia) pakub pidepunkte vormijoonistamiseks põimingute ja põimuvate ornamendi motiividega (sõle-, prossi-, käevõrugaveeringud; relva-, kivi- ja laevaninakaunistused; keltide, karolingide ja langobardide põimingud). Uue elemendina tuleb "ees ja taga". Vormid ei lõiku ega ristunud enam võrdväärselt, vaid peavad olema "põimunud". Lisaks võib siduda ja joonistada ka meremehesõlme.

3.4. Taotletavad õpitulemused

4. klassi õpilane:

o oskab näidise järgi joonistada ornamente ja põimmustreid,

o oskab joonistada ja sõlmida sõlmi,

o omab ruumilist ettekujutust sellest, mis on ees- ja mis tagapool,

o teostab tööd kunstipäraselt.